

Kursrapport för grundkursen i Processrätt, 18 hp

Period: HT2023

Kurskod: JU212L

Kursansvarig: Katrin Lainpelto

Om kursrapporten

Enligt Stockholms universitets regler för undervisning och examination ska en kursrapport sammanställas senast tio veckor efter avslutad kurs. Kursrapporten innehåller en sammanställning av kursutvärderingen samt kursansvarigas analys av densamma.

Svarsfrekvens och resultat från de universitetsgemensamma frågorna m.m.

Kursenkäten besvarades av 71 studenter. Under HT2023 var totalt 284 studenter registrerade på kursen (inklusive omregistrerade studenter). Således besvarades kursenkäten av 25 procent av de studenter som var registrerade på kursen.

I enlighet med Stockholms universitets riktlinjer biläggs resultatet av de kvantitativa universitetsgemensamma frågorna till den denna kursrapport.

Kursens genomförande HT23

Undervisningen (föreläsningar och seminarieundervisningen bestående av basseminarier och fördjupningsseminarier) på grundkursen i processrätt genomfördes till stor del under HT2023 i sal. Enda undantagen från detta är ett (1) fördjupningsseminarium, som är digitalt anpassat, eller om någon lärare uppvisade sjukdomssymptom men att undervisningen, trots detta, kunde genomföras digitalt.

En nackdel med icke digital undervisning och ett obligatoriskt närvarokrav vid seminarieundervisningen är att studenter som uppvisar sjukdomssymptom kan uppleva svårigheter att genomföra kursen och uppfylla obligatoriska moment. Studenterna kan med nuvarande upplägg endast missa två seminarier (men vid laga förfall kan fler missade seminarier kompletteras skriftligen efter beslut av kursföreståndaren). Mot bakgrund av kursens omfattning och de många ämnesområden som kursen behandlar är det dock lärolagets gemensamma ståndpunkt att undervisningen fortsatt ska vara obligatorisk i samma utsträckning som tidigare.

Emellertid har under HT2023 i princip samtliga föreläsningar varit förinspelade eller givits live i Zoom. Samtliga förinspelade föreläsningar har kompletterats med antingen en frågestund eller ett frågeforum så att studenterna har givits möjlighet att interagera med föreläsaren. De föreläsningar som undantagits från digital form har varit de som har hållits av externa föreläsare (från andra universitet eller praktiskt verksamma jurister). Att ha förinspelade föreläsningar eller föreläsningar

live stämmer väl överens med ledningens rekommendationer – under förutsättning att en pedagogisk tanke upprätthålls samt att digital undervisning tycks vara uppskattad bland studenterna eftersom det ger studenterna möjlighet att gå tillbaka i föreläsningarna under valfri tid. På detta sätt kan särskilt förinspelade föreläsningar vara ett inläsningsstöd för studenterna som ger studenterna möjlighet att gå tillbaka till föreläsningssinnehållet inför förberedelser av seminarier och tentamen.

Under HT2023 har vissa moment i rättegångsspelet genomförts digitalt (en timmes förberedelse och en timmes genomgång av rättegångsspelet). Detta har motiverats av att dessa moment endast tar en timme vardera i anspråk och kursledningen anser inte att den digitala formen påverkar den övergripande pedagogiska kvaliteten i dessa moment. Vidare har undervisningsformen avseende rättegångsspelen visat sig vara sårbar för det fall en undervisande lärare uppvisar sjukdomssymptom. En sådan situation har bedömts försvåra för studenternas möjligheter att uppfylla sina obligatorier varför digitala moment har accepterats. Själva huvudförhandlingen (om tre timmar) har däremot genomförts i sal.

Kursansvariges sammanställning

Kursens styrkor enligt sammanställning av kvantitativa svar (skala 1–5)

Av de kvantitativa delarna av kursenkäten framgår att 70 procent av studenterna är nöjda eller mycket nöjda med kursen (det vill säga, har svarat 3 eller mer på en skala mellan 1–5). 30 procent är mycket missnöjda eller missnöjda med kursen. Vad gäller synpunkterna om kursens ämnesinnehåll vad gäller studenternas möjligheter att uppnå de förväntade studieresultaten anser 63 procent att ämnesinnehållet är relevant för möjligheterna att uppnå de förväntade studieresultaten. 37 procent av studenterna håller inte med om detta. Hälften av studenterna är nöjda eller mycket nöjda med undervisningen liksom de mot undervisningen uppställda möjligheterna att uppnå de förväntade studieresultaten (50 procent) och hälften är det inte (50 procent).

Andelen studenter som inte anser att examinationen prövade om studenterna har uppnått de förväntade studieresultaten låg på 45 procent (vilket är en ökning från VT 2023 från 24 procent men i linje med HT2022 då motsvarande siffra låg på 44 procent). Kursansvarige bedömer att avvikelser från termin till termin till stor del beror på tentamens utformning och studenternas generella prestationer vid en viss tentamen.

87 procent av studenterna är mycket nöjda eller nöjda med föreläsningarna vilket understryker vikten av att behålla föreläsningarna som ett inläsningsstöd av litteraturen och som förberedelsematerial till seminarier. Detta anses av kursledningen vara av särskild vikt då föreläsningarna är såväl introducerande som fördjupande vad gäller processrättens olika, och många, ämnesområden. Studenterna efterfrågar i fritextsvaren fler föreläsningar men detta är i slutänden en resursfråga och här har kursledningen prioriterat seminarieundervisningen. Vissa studenter efterfrågar ett större djup vad gäller föreläsningarna men detta kan bero på studentens generella förkunskap och förmåga och kursledningen menar att flertalet studenter är i behov av föreläsningarna som ett inläsningsstöd varför seminarier får utgöra fördjupningarna i ämnet. Ett

reformarbete av kursen är också påbörjat, vilket inkluderar även föreläsningarna (vilket rapporten återkommer till nedan).

86 procent av studenterna är nöjda eller mycket nöjda med seminarieundervisningen (vilket är i enlighet med tidigare kursenkäter). I fritextsvaren kommenterar däremot flera av studenterna närvarokravet. Kursledningen är emellertid övertygad om att närvarokravet och kravet på aktivitet är något som gynnar studenterna – särskilt på en så omfattande kurs som processrätten. Studenterna uttrycker också överlag positiv inställning till basgruppsarbetet (se mer nedan).

En majoritet av studenterna anser att det obligatoriska basgruppsarbetet har bidragit till studenternas lärande på ett positivt eller mycket positivt sätt. Av studenternas fritextsvar framgår att det i vissa grupper varit få studenter och att arbetsfördelningen därför blivit skev. Kursrapporten återkommer till detta nedan.

90 procent av studenterna är nöjda eller mycket nöjda med rättegångsspelet (vilket är i enlighet med tidigare kursenkäter). Enligt fritextsvaren tycks det vara kopplingen till praktiken som uppskattas. Det studenterna däremot är mer kritiska emot är den ojämna arbetsfördelningen (särskilt de som tilldelats roller som vittnen). Ett reformarbete av kursen är också påbörjat vilket inkluderar även rättegångsspelet (vilket rapporten återkommer till nedan).

97 procent av studenterna anser att grundkursen i processrätt är svårare eller mycket svårare än tidigare kurser de har läst på juristprogrammet (vilket är i enlighet med tidigare kursenkäter) och 79 procent anser att undervisningsupplägget skiljer sig eller skiljer sig mycket från andra kurser på programmet. Om detta förs det löpande diskussioner inom ämnets lärarlag.

Kursen styrkor enligt sammanställning av studenternas fritextsvar

Av de kvalitativa delarna av kursenkäten (fritextsvaren) har studenterna lyft upp bland annat ämnet, ämnets lärare och undervisningsformerna (föreläsningar, seminarier och rättegångsspel) som kursens styrkor. Detta illustreras av bland annat följande fritextsvar:

"Lärarna pedagogiska och engagerade!!"

"Bredden av diskussionerna"

"Överlag mycket bra seminarier! Uppgifterna var utmanande och jag kände efter varje seminarium att alla frågetecken jag bar var utredda och klargjorda."

"(...) otroligt främjande och nytänkande att ha majoriteten av föreläsningarna via zoom och sen seminarier på plats, kändes väldigt 2023 och underlättade mycket i planeringen."

"Väldigt bra föreläsningar och seminarieövningar. Oerhört kunniga lärare! Det finns nog ingen kurs där seminarierna har blivit så mycket av en intellektuell och kritisk diskussion som i vår grupp (grupp 7) som denna. Stor eloge till lärarna!"

"Grupparbetena upplever jag gav mig mycket. De var värdefulla inför seminariumen och breddade ens egna tankar och individuella förberedelser inför seminariet i storgrupp."

Enligt kursledningens mening tycks studenterna särskilt uppskatta kursens lärare som, enligt flera studenter, har bidragit till att väcka ett intresse för det aktuella ämnet. Studenterna tycks också uppfatta och uppskatta att kursens lärare arbetar nära tillsammans och även håller i vissa gemensamma undervisningsmoment.

Eftersom seminarieundervisningen specifikt har utformats för att träna studenterna i kritiskt och självständigt förhållningssätt ser kursledningen positivt på att undervisningsformen tycks ha uppnått sitt tilltänkta syfte. Studenterna tycks också uppskatta det obligatoriska basgruppsarbetet där studenterna träffas och förbereder sig gemensamt inför den lärarledda seminarieundervisningen – med undantag för ett fåtal studenter som inte uppskattar denna undervisningsform.

"Grupparbetena upplever jag gav mig mycket. De var värdefulla inför seminariumen och breddade ens egna tankar och individuella förberedelser inför seminariet i storgrupp."

"Något annat bra var de schemalagda förberedelserna i grupp inför varje moment, underlättar för gruppen där olika åsikter råder."

Kursens svagheter enligt sammanställning av studenternas fritextsvar

En, sedan av kursledningen tidigare identifierad, svaghet med kursen, vilken också lyfts av studenterna i kursenkäten, är att en omfattande kurs som den aktuella, vid sidan av ett närvarokrav vid seminarieundervisningen och obligatorisk närvaro vid samtliga moment i rättegångsspelet, endast tenteras genom två frågor vid en skriftlig tentamen. Under HT2023 och VT2024 ska kursens omarbetas i enlighet med studenternas synpunkter och ett nytt kursupplägg är planerat för inför hösten 2024. En omorganisation har uppskjutits mot bakgrund av besparingskrav samt kommande omorganisation av ämnets- och kursledningen. Däremot har lärarlaget under HT2023 träffats regelbundet och diskuterat möjliga förändringar på kursen. Att kursen är omfattande och täcker in många underområden innebär särskilda pedagogiska utmaningar. En förändring som har diskuterats är att skapa en tydligare struktur i undervisningen. Liksom ovan nämnts sammanhänger

närvarokravet med kursens omfattning och de antal delområden som täcks in av ämnet processrätt och gynnar, enligt kursledningen, studenterna. Kursledningens mening är därför att det snarare skulle behövas fler seminarier (särskilt basseminarier). Om seminarieserien byggs ut kan det finnas anledning att revidera närvarokravet men mot bakgrund av det nuvarande antalet seminarier ser inte kursledningen något behov av förändring.

”Däremot anser jag att lärarna aldrig gick igenom centrala begrepp för kursen, som är av väsentlig betydelse för att vi ska förstå saker. Till exempel fick vi aldrig lära oss vad rättsfaktum/bevisfaktum var när det är så centralt på kursen och jag tror det hade underlättat den övergripande förståelsen överlag.”

För att komma till rätta med detta problem planeras det för införandet av en dugga till hösten 2024.

”(..) att rättgångsspelet ska ge 1 poäng för deltagande som man får ta med till tentan, det är ett så högt ställt krav på deltagande och alla extrauppgifter. Detta i samband med det extremt krävande seminarieserien som inte heller ger någon poäng. Upplägget med grupperna var bra och det var inte för omfattande, men för att upprätthålla en motivation hade en god idé varit 1 poäng för deltagande på båda/ett av de obligatoriska momenten. Även om det i realiteten inte gör någon skillnad på tentan.”

Kursens lärarlag har diskuterat denna fråga under lång tid men i stället för att införa poängsystem ska rättgångsspelet modifieras.

”Bättre schema, det var generellt en väldigt rörig kurs. Jag förstår att schemalagningen kan vara ett riktigt pussel men hela kursen kändes lite hulle om buller, vilket är tråkigt. Saknaden liksom en tydlig röd tråd - speciellt mellan föreläsningar och seminarier.”

En ny struktur av seminarier och föreläsningar ska arbetas vidare med under VT2024 för att kunna införa en ändring av kursen HT2024.

Studenterna ger vidare uttryck för att de frågor som ställs vid tentamen inte motsvaras av undervisningens innehåll.

”Upplverde att tentan kanske inte speglade de arbetsområden och praxis vi jobbat med tidigare. Exempelvis principalsvaret har inte nämnts en enda gång under seminarierna, fanns inte heller noterat i doktrin. Vet att många studenter la onödigt mycket tid på att försöka läsa sig till faktan runt detta istället att argumentera processrättsligt.”

Kursledningen vill framhålla att seminarieundervisningen i första hand syftar till att träna studenternas förmåga att kritiskt och på ett självständigt sätt analysera processrättsliga problem. Studenterna erbjuds vidare ett särskilt seminarium som behandlar den processrättsliga tentamen och informeras då om att det viktiga är det metodologiska angreppssättet och inte nödvändigtvis den, vid seminariet behandlade, materiella rätten.

Studenterna efterfrågar också en frågestund. En sådan var under VT2023 planerad för men ställdes in eftersom så frågor inkom. På kursen måste studenterna skicka in sina frågor i förväg och detta via Athena. Några studenter tar upp detta i kursenkäten som något negativt:

”Ingen frågestund inför tentamen. Det har ALLA andra kurser.”

Kursrapporten återkommer till denna fråga nedan.

Kursledningens analys och slutsatser av behovet av förändringar m.m.

Som framgått av tidigare kursrapporter har det planerats för en omorganisation av kursen HT2024. Mot bakgrund av ovan nämnda besparingskrav och en omorganisation i ämnes- och kursledningen är de planerade ändringarna inte genomförbara vid den planerade tidpunkten. Däremot har lärarlaget aktivt fortsatt att arbeta tillsammans med frågor som rör kursutveckling och en arbetsgrupp har utsetts som under hösten 2023 ska presentera sina resultat avseende kursens struktur och innehåll.

Av studenternas fritextsvar framgår att det i vissa basgrupper varit få studenter och att arbetsfördelningen därför har blivit ”orättvis” eller ”skev”. I syfte att komma till rätta med detta problem ska antalet basgrupper till VT2024 minskas från 18 till 16 stycken.

Lärarlaget har också fortsatt att diskutera formerna för en frågestund/möjlighet till återkoppling och ämnar införa vissa förändringar i denna del. Det är dock enligt kursledningens mening inte önskvärt att en sådan frågestund ligger i nära anslutning till tentamen eftersom studenterna måste börja läsa in sig på materialet i god tid innan tentamen. Ämnet ska se över denna fråga inför lanseringen av nya kursupplägget HT2024.

Vad gäller studenternas synpunkter om att tentamensfrågorna inte motsvarar undervisningens innehåll kan sägas att studenterna, enligt de förväntade studieresultaten, ska kunna uppvisa ett kritiskt förhållningssätt. Ett sådant förhållningssätt ingår i en akademisk utbildning. De seminarier som ges på kursen är utformade för att träna studenterna i kritiskt tänkande och processrättslig metod. Vidare erbjuds ett fördjupningsseminarium i början av kursen som behandlar frågan om tentamensskrivande där det tydliggörs att tentamensfrågorna inte kommer att behandla det som redan har genomgått vid seminarierna. I stället syftar tentamen till att testa studenternas förmåga att identifiera och kritiskt analysera andra processrättsliga problem (det vill säga, en metodfråga). Slutsatsen är därför att ingen särskild åtgärd behöver vidtas i detta avseende. Däremot bör fler områden täckas in av basseminarierna varför ett nytt seminarieunderlag kommer att behöva framarbetas för vissa delområden som omfattas av kursen. Vidare bollas samtliga tentamensfrågor med samtliga lärare i lärolaget, varför utformningen av tentamen säkras av lärarkollektivet som helhet.

Utfallet av tentamensresultatet från ordinarie tentamen HT2023 visar att 29 procent av studenterna underkändes, 35 procent erhöll betyget B, 29 procent erhöll betyget Ba och 7 procent erhöll betyget Ab (exklusive antalet blankade tentamina, 13 stycken). Detta ligger i linje med tidigare terminers resultat.

50 procent av studenterna anger att de har lagt 40 timmar per vecka eller mer på studier under kursens gång. Kursledningen vill därför – åter igen – understryka att kursens upplägg, med ett uttalat krav på såväl individuella som basgruppsbaserade förberedelser, förutsätter studier på heltid och att det finns ett samband mellan den tid som studenterna lägger på förberedelser inför framför allt seminarieundervisningen och utfallet på tentamen.